

Czire Szabolcs

A Lélek nyelvén¹

Amikor pedig eljött a pünkösöd napja, és mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen,

hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek.

Majd valamilyen lángnyelvek jelentek meg előttük, amelyek szétoszlottak, és leszálltak mindegyikükre.

Mindnyájan megteltek Szentlélekkel, és különféle nyelveken kezdtek beszélni, úgy, ahogyan a Lélek adta nekik, hogy szóljanak.

Sok kegyes zsidó férfi élt akkor Jeruzsálemben, akik a föld minden nemzete közül jöttek.

Amikor ez a zúgás támadt, összefutott a sokaság, és zavar támadt, mert mindenki a maga nyelvén hallotta őket beszélni.

Megdöbbentek, és csodálkozva mondták: Íme, akik beszélnek, nem valamennyien Galileából valók-e?

Akkor hogyan hallhatja őket mindegyikünk a maga anyanyelvén?

Pártusok, médek és elámiták, és akik Mezopotámiában laknak, vagy Júdeában és Kappadóciában, Pontuszban és Ázsiában,

¹ A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa által 2017-ben meghirdetett egyházi beszédpályázat I. helyezett beszéde.

Frígiában és Pamfiliában, Egyiptomban és Líbia vidékén, amely Ciréné mellett van, és a római jövevények, zsidók és prozeliták, krétiak és arabok: halljuk, amint a mi nyelvünkön beszélnek az Isten felséges dolgairól. Megdöböntek mindnyájan, és tanácstalanul kérdezték egymástól: Mi akar ez lenni?

(ApCsel 2,1–12)

Kedves Testvéreim! Nagy öröm itt lenni, és pünkösdi örömmel szólni hozzátok! Bevallom, mindig szerettem ezt a gyülekezetet, mert melegség hatja át, közvetlenség és szeretet. Lélek van ebben a gyülekezetben! Bocsánattal szólva, több lélek, mint akik karjukat fejük fölött himbálva, extatikus gesztusokkal bizonygatják a Lélek állandó kiadását.

Pünkösöd nagyon fontos tanítást hordoz, mert egyfelől rámutat arra, hogy honnan jöttünk, mi a mi eredetünk, forrásunk, másfelől, hogy merre és hogyan kell tovább mennünk mint közösség és mint annak tagjai. Lépésről lépésre haladjunk hát az első pünkösöd elbeszélésén, hogy szembesíteni tudjuk magunkat annak itt és most releváns üzeneteivel.

1.

„Mikor érkezett pünkösöd napja, mindannyian együtt voltak, ugyanazon a helyen.” Ötven nap bőségesen elég idő ahhoz, hogy az ember megértse egy szakítás vagy gyász után, hogy magára maradt. Így voltak ezzel a tanítványok is Jézus halála után. Ráadásul kerülniük kellett a kivégzést elrendelő római hatalom figyelmét, egyszóval áthatotta őket az árvaság, az elválasztottság, a magára maradottság érzete – amiről bizony mi is sokat tudnánk mesélni. Ezért hát ugyanazon helyre húzódtak össze a hálaadási vagy más néven: a hetek ünnepe alkalmával.

Lukács, aki az Apostolok Cselekedeteit is írta, úgy indítja az elbeszélést, mintha egy osztálytalálkozót mutatna be. A régi tanítványok összejönnek. Emlekszem, furcsa volt, amikor először voltam osztálytalálkozón. Amikor szétváltunk, még mindenki a világ megváltásától lelkesedett, tíz évvel később aztán már mindenki munkahelyi és családi nehézségekről mesélt. Aztán eljött a huszonöt éves, és a nagy életközépi válság idejét élő kollégák között egyre több beszélgetés témáját az határozta meg, hogy a házasságában maradjon-e vagy kövesse a valahol elveszett igaz szerelem hívását. Ennél csak a szomszéd teremből átszüremlő hatvanasok beszélgetését kívántam kevésbé, akik az unokák nevelésének lehetőségét és a derékfájás változatait firtatták. Az osztálytalálkozók lényege, hogy az azonos időkapcsolásban utazók időnként összegyűlnek, és a másik életéhez mé-

ricskélük magukat. Összehozza őket a honvágy: a visszatalálás ahhoz, amikor még természetes egyszerűséggel tartoztak valahová, azonosítani tudták magukat egy közösséggel, kérdések és fenntartások nélkül. De ahogy telnek az évek, úgy egyre bizonyosabbá válik, hogy az odatartozás mesterkélt, szívünk mélyén tudjuk – ki ne érezte volna? –, hogy már nem tartozunk oda. De hova tartozunk akkor?

Testvéreim, nyaranta egész egyházunk hangos a gyerek- és ifjúsági táborok örömteli zsvivajától. A kisebbeknél figyeltem meg egy érdekes kettősséget. Ebéd-szünetben Peti ott ül a kerítés mellett, és sír. Odamegyek, és megkérdem: – Valami baj van, megbántottak, nem telik jól a tábor? – De, nagyon jól telik, mondja szívgva. – Hát akkor mi a baj? – Hiányzik az otthonom. Egyszerre szereti azt, ahol van, és hiányzik az otthon. Könnyű, amíg az ember ilyen pontosan meg tudja nevezni az otthont...

Nemrég egy idős hívünkkel beszélgettem. Érdekes dolgot mondott, lényegében irányt adott vele a mai prédikációnak. – Tiszteletes úr, valamelyik reggel, amikor megmostam az arcom, csak álltam a tükör előtt, és néztem, ahogy a víz-cseppek a ráncok barázdáin aláhullnak, és olyan árvának éreztem magam. Néztem ezt az öregedő testet, és rettenetes honvágy hasított belém. Rettenetes honvágy. – Hát hol tetszett születni? – próbálkoztam. – Nem, nem úgy, drága lelkem! Másként. Úgy, ahogy az embernek egész életében honvágya van...

Istenem, szólt belőlem a teológus, ez az egyszerű asszony egy mondatban kimondta, amihez Augustinusnak egy egész könyv kellett: hogy szívünk mindaddig nyugtalan, amíg Istenben nyugalmat nem talál. Azóta tudom, hogy Tamási Áron sem egy földrajzi helyről beszél híres szállóigéjében: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”

Mindezt azért mondtam el, testvéreim, mert meg vagyok győződve, hogy a pünkösdi történet ezekre az egzisztenciális mélységű kérdésekre válaszol. De ne szaladjunk a dolgok elébe, maradjunk annyiban, hogy ez az első „pünkösdi osztálytalálkozó” nagyon másként alakult...

2.

A pünkösdi történet három jelképet sorakoztat fel, mindhárom közvetlenül kapcsolódik az üzenet lényegéhez.

a) Először a heves szélvész. „Hirtelen zaj támadt az égből, olyan, mint a heves szélvész zúgása. Betöltötte az egész házat, ahol ültek.” A héberben a ruach egyszerre jelenti Isten lelkét és a szelet. A világot ez a nem látható, de hatásában nyilvánvaló erő tartja életben. Az ember lélegzete is közvetlenül ebből származik, addig él, amíg a lélek áthatja testét. Az ember testesült lélek, vagy ami ugyanaz, lelkesült test.

Akkor és ott tehát a megszokott egyhangúsággal induló vallási ünneplést váratlan szélvész veri fel, a Lélek már-már erőszakos kiáradása, amely – nagyon fontos – betölti a házat és a jelenlevőket. A jelenség leírására Lukács jól választja meg az első jelképet: a szél kifejező jelkép arra, ami erős, ami fel nem tartóztatható, ami átrendezi a világ jelenlegi állapotát, ami felforgatja a status quót. Kultúrvasárnapjainkon mindig jó emlékezni arra, hogy amikor az egyház született, ebből az erőből született. Ahogyan teremtéskor Isten Lelkével életet lehelt a világba, úgy az első pünkösd alkalmával Isten Lelkével életet lehelt az egyházba.

Arra is jó emlékezni, hogy egyéni életünk nagy változásai sem csendes, nyáresti langyos szellőből születnek, hanem mély életkrízisek fagyos szélvészeiből, biztosnak hitt fedeleket szaggató, tájképünket átrendező viharokból, melyeket nem mi rendelünk meg, de a mi életünket töltik be.

b) A második jelkép a tüzes lángnyelvek. A görög szöveg pontosabb fordítása így hangzik: „Majd pedig széteszlő nyelvek jelentek meg nekik, olyanok, mint a tűz, és leereszkedtek mindegyikükre.” (KN)

Mózes annak idején, amikor felsejlett előtte, hogy a világ a Szellem tüzeiben ég, a csipkebokrot lángolni látta Isten Lelkétől áthatottan. A pünkösd történetében a láng minden jelenlőre leereszkedik, tehát lényegében mindenki egyenként égő csipkebokorrá válik, azaz a kijelentés helyévé, a lélek hordozójává. A Lélek, amelyet eddig csak néhány kiválasztott hordozott, most mindenkire kiárad! Nem tudom, hogy a tömegegyházaknál hogy van, de azt tudom, hogy minden hívünkben azt próbálom tudatosítani, hogy az unitárius ember konfirmálása után teljes jogú apostollá válik, Isten szent szellemének hordozója, annak minden kiváltságával és felelősségével.

Ha itt véget érne a pünkösd elbeszélés, nem lenne egyebünk, mint egy közösség Lélekkel telítettségének bájos története. Csakhogy a Lélek sosem azért árad ki, hogy mi jól érezzük magunkat általa, mint valami kémiai szertől, hanem ezért, hogy cselekedjünk általa. Hogy a Lélek ható eszközévé váljunk. Folytatódik tehát a történet!

c) A harmadik jelkép a nyelv: „Ekkor mindnyájan beteltek Szentlélekkel és különféle nyelveken kezdtek beszélni, amint a Szentlélek megadta nekik, hogy szóljanak.” Itt is, mint a tüzes nyelvek esetében, ugyanaz a „glossza” (nyelv) kifejezés szerepel. Ebből származik a keresztény hagyományban az extatikus nyelveken szólás hagyománya, szakkifejezéssel a glosszológia. Ez főként a pünkösd/pünkösdista közösségekben kap központi szerepet.

Pál később részletesen int arra, hogy a glosszológia csak akkor használ, ha értelmezést, magyarázatot kap, különben a kívülállók számára csak értelmetlen halandzsza. (1Kor 14) Egy szakkönyv így fogalmaz: „A glosszológia a szemantikus

játék a saját nyelv fonémikai készletével.” (Theissen) A hangok szabad, jelentés nélküli tánca.

Nekünk ezzel most nem kell többet foglalkozni, annál is inkább, mert az első pünkösdi történetben valami egészen másról van szó. Pünkösöd nem az extatikus őrjöngés, nem a glosszolália, hanem az emberek közti különbségeket meghaladó szeretet csodája. Másként fogalmazva: pünkösöd az egyház magyarázata a szeretet nyelven túli misztériumára. Ha úgy tetszik, a szeretet transzlingvisztikai valóságának közös tapasztalása.

Mert mit olvasunk: mindenki a maga nyelvén hallotta... Mintha azt akarná mondani Lukács, hogy akkor és ott a bábéli zűrzavar véget ért: ahogy annak idején Babelben az egy közös nyelv sok szilánkra tört, és többé nem értették meg egymást az emberek, úgy most a sokféle nyelv mögött felsejlett a közös nyelv valósága. Mert a Lélek hatására úgy tudtak szólni, hogy azt mindenki értette. De hát voltak ott pártusok, médek és elámiták, voltak Mezopotámiából, Kappadóciából, Pontuszból, Egyiptomból, Ázsiából és sok más helyről, és igen, mind azt tapasztalták, hogy az Isten nagy dolgairól tanúskodó apostolokat mindenki a maga anyanyelvén hallotta. A maga valódi anyanyelvén: a lélek nyelvén, a szív grammatikáján. Ott, ahol az ember hazaérkezik, és nem gyötri többé a honvágy...

3.

Kedves Testvéreim! Az ApCsel 2. fejezete az egyetlen olyan hely a Bibliában, ahol a tömeg részletes bemutatására hamarabb kerül sor, mint az üzenet bemutatására. Nem véletlenül: hiszen itt a tömeg maga az üzenet része. Annak sokfélesége, és a sokféleség mögötti egysége.

Azt olvassuk, hogy az ismert világ minden tájáról voltak jelen. Ezért aztán minden nép úgy érezhette később, hogy az evangélium terjedése a földön velük kezdődött. Az afrikaiak azt mondják, hogy velük kezdődött, a síretek, hogy velük, az ázsiaiak szintén, de így gondolják Líbia vidékén, és természetesen Jeruzsálemben is. Csendben jegyzem meg, hogy időnként a magyarok is jogot formálnak erre. És lényegében joggal gondolja minden nép úgy: ez is pünkösöd csodájának a része, a lélek kiáradásáé.

Értsük jól: nem az volt a csoda, hogy a jelenlevők egyformák lettek, hanem az, hogy másságuk ellenére értették egymást. Pünkösdi – keresztény közösségnek lenni azt jelenti, hogy felülemelkedni mindazon, ami diabolikus: a szétválasztón, az elkülönítőn. Nem konformizmus, nem egyenruha, hanem a sokféleség összhangja!

Egy kitért hívünkkel beszélgettem. Mondja, hogy már nem unitárius. És miért nem, kérdezem tőle? Sokféle válaszra fel voltam készülve, de amit mondott, arra nem. Szó szerint ezt mondta: „Azért, mert az unitáriusok nem fognak be elég szellemet.” Hogy micsoda? Mármost hogy nem hallelujázunk, nem állunk fel elégszer, nem tapsolunk, nem ingatjuk a kezünket a fejünk fölött, mint fa fáradt ágait, hogy nem halandzsázunk nyelveken? Vitázni lett volna kedvem, hogy talán nem olvasta Jézus keresztelésének történetét, látott ott bármiféle hallelujázást? De csak eltűnődtem, vajon miért nem látta, és vajon mi is gyakran miért nem látjuk és láttatjuk a Lélek csodáját, ami köztünk oly gyakran létrejön? Amikor sokféleségünk ellenére végre meg tudunk egyezni egy presbiteri gyűlésen, amikor a megannyi családi, származási, iskolázottsági háttér ellenére közösen dobban a szívünk őseinktől örökölt drága hitünkért. Igen, vannak a kritikusok, a mindig távolmaradók, a megosztott szívűek, a pálya szélén állók, de egyházunkat sosem ők határozták meg. Hanem azok, akik tudtak úgy szólni, hogy mások megértették. Miért nem látjuk és láttatjuk jobban a Lelket, amely most is, akár csak évszázadokon át, életet ad a közösségeinkben, célt és kitartást a reménytelenség ellenére, hűséget az egyéni érdekek ellenére, meggyőződést a kétségek ellenére, egyetértést a különbözőség ellenére...

Sajnos sok, magát kereszténynek nevező közösség ma is azzal van elfoglalva, hogy az emberek közötti különbséget munkálja, meghatározva, hogy szerintük ki hisz helyesen és ki nem, ki él helyesen és ki nem, ki szavaz helyesen és ki nem... Mi, unitáriusok tudjuk, hogy az egyház nem lehet egy hangon beszélő közösség. Ezért szeretjük a sokféle hangot, bátorítjuk a személyiség szabad vállalását, nem ítélkezünk mások meggyőzésén, mert tudjuk, megértettük, hogy az egység nem a véleményre vonatkozik, hanem a szellemre.

Megértettük, hogy ami ott történt, az első pünkösöd alkalmával, amit Lukács számunkra bemutat, azt tekinthetjük úgy, mint a történelem legnagyobb osztály nélküli találkozásának a történetét. Nem az egy idő kapszulában utazóké, nem az egy ideológián nevelkedetteké, hanem pártusé, rómaié, zsidóé és prozelitáé. Jaj, és a krétaiaké, akiktől édesanyánk mindig óvott kiskorunkban. (vö. Tit 1,12: a krétaiak örök hazugok, gonosz fenevadak és falánk naplopók) Meggyőződésem, hogy az egyház akkor tud megújulni, amikor képes lesz újra otthont adni az osztály nélküli találkozásnak. Meghívni a gazdagot, és meg a kisemmizetteket; a vállalkozót és a szegény nyugdíjast, aki a rendszerváltások áldozataként idős korban kénytelen megismerkedni a kilátástalansággal; az apát, aki egyedül neveli gyermekét, és családját csonkának bélyegzik; a sokgyerekes házaspárt, aki egyetlen maga helyett, a többit a nemzet gyarapításáért neveli; azt, aki nem vállalt gyereket, mert a munkahelyi hivatásának él, vagy csak egyszerűen rosszul állí-

totta fel annak idején a prioritásokat, és most már késő; a tetováltat és az emós alkatú csendeseket; a függőt és a haldoklót; pártusokat, médeket és edomiakat, és azokat is, akik többet isznak a kelletténél, de mindezt évek óta tagadják maguk előtt is; az iskolatanárokat, akik elégedetlenek a rendszerrel, és már arra sem emlékeznek, hogy miért is vállalták valamikor ezt a hivatást; a túl sok szörnyűséget látott mentősöket; egészségesekeket és betegeket; jobb vagy bal frakcióban ülőket; a fiatalokat és az öregeket; a szépeket és a nem annyira szépeket; a magasakat és a kevésbé magasakat; a lányt, aki külföldre készül, és a fiút, aki szerint semmit nem érdemes; jaj, és a krétaiakat! – mindet az egyetlen hatalmas osztály nélküli találkozóra meghívni, amit úgy nevezünk, hogy egyház. A mi egyházunk!

Normális dolog ez? Nem. Biztonságos? Nem. De Lélek szerint való!

4.

Az elbeszélés utolsó részében azt olvassuk, és ezzel zárom én is a beszédem, hogy a kint ácsorgóknak azonnal feltűnt, hogy valami szokatlan dolog történik bent. Ezek a vallási ünnepek nem így szoktak zajlani... Ahogy pedig ezek a tanítványok beszélnek! – nos, hogy is mondhatnánk: „tele vannak édes borral”. Mit szépítsünk, tudjuk, hogy mit jelent: részegek! A Szentírás egyik nagy pillanata, derűs mozzanata, amikor Péter előáll, és védelmébe veszi a tanítványokat. Nem részegek, érvel, mert még korán van! A nap harmadik órája, azaz reggel kilenc.

Tehát 9 óra van, és látták rajtuk, hogy valami megváltozott, valami más, mint szokott...

Testvéreim, gyakran kérdezzük magunkat, vizsgáljuk egymást: mi lehet a jele annak, hogy Isten Lelke áthat? Azaz milyen a spirituális ember? Talán nyelveken szól, talán csodákat tesz?

Lehet, hogy a válasz sokkal egyszerűbb. Talán az, hogy miként érzed magad korán reggel. Gyűrött vagy és fáradt, kedvetlen és megtört? Munkádba keserűséggel és dühvel indulsz? Talán az is lehet, hogy olyankor nem tölt be eléggé a Lélek. Lehet a válasz, hogy mit láthatnak a kívül ácsorgók: milyen az alaphangulatod, hogyan tekintesz az életre. Látod-e, hogy a körülmények megtévesztő látzata ellenére ez a nap, amelyet az Úr rendelt. Mindig ez a nap! És te telve vagy létörömmel, mint minden Lélekkel telt ember! Lehet a válasz, hogy néha sikerül olyan nyelven megszólalnod, amelyet nem tanultál soha, és amelyet nem is sejtettél, hogy tudsz. Amit mindenki megért. A Lélek nyelvén, a szív grammatikáján. Meg kell tanulnunk azt a nyelvet, legalább néha úgy kell szólunk egymáshoz, mert a honvággy mindannyiunkat egy életen át elkíséri... Ámen.